Жак жана таандык мүчөлөр

МУГАЛИМ: РЫСКЕЛДИЕВА А.З.

Жак мүчөлөр

Жак мүчөлөр атооч сөздөргө да,этиш сөздөргө да улана берет.

Мисалы :

Мен мектептин сыймыгымын.

Сен мектептин жылдызысың.

Эми окубасаң, уят болосуң.

Өзүн дайыма шер ойлойт.

Жак категориясы

Жак	**Мүчө**		**Зат атооч**		**Этиш**	
	жекелик	**көптүк**	**жекелик**	**көптүк**	**жекелик**	**көптүк**
I	**-мын**	**-быз, -к**	Баламын, окуучумун, адаммын	Окуучубуз, адамбыз	Окуйм,окудум, жаздым	Окуйбуз, окудук (-к)
II	-сың (-сыз)	-сыңар (-сыздар)	Баласың, адамсыз	Окуучусуңар, адамсыңар	Окутасыз, окуттуңуз	Окудуңар, окуттуңуздар
III		-т	жазуучу	жазуучулар	жазат	жазышат

Таандык мүчөлөр

- Заттын кимдир бирөөго же кандайдыр бир затка таандык экендигин билдирет.

Мисалы:

- Менин сумкам, сенин кийимиң, балдардын акылы, акылдуунун сөзү, жалкоонун калпы

Таандык мүчөлөр 2 жол менен жасалат:

Таандык мүчөлөр

Морфологиялык (мүчөнүн жардамы менен)

ийгилиги

Синтаксистик (2 сөздөн биригип)

Окуучулук күндөр, баланын китеби, кыздын көзү

Таандык категориясы (таандык мүчөлөр)

Жак	Мүчө		
	жекелик		
I	**-ым-, (-м) ,** -ыбыз, (-быз)	Шаарым, Кыргызстаным, балам	шаарыбыз, балабыз
II	-ың (-ң) -ыңар, (-ңар)	шаарың, балаң	шаарыңар, балаңар
III	-ы/ -сы	Баласы, күнөөсү	Кызы, китеби

Жалпы таандык мүчө

-ныкы

Мисалы: кыздардыкы, меники, сеники, апамдыкы - апамкы, агамдыкы- агамкы, баарыбыздыкы.

Мисал иштөө. Жак мүчө менен таандык мүчөнү жазып түшүндүрүп бер.

Сен акылдуу... , ошондуктан тынымсыз иште... .

Менин алтындай окуучулар ... а дайыма ишене... .

Телефон... эч качан кыйбай... , ошондуктан күн-түн да жаны...

Бул чейректен баштап окуй... .

Акыл ... бар кезде окуп-иштеп кал.

Үйдөн алып чыккан адат... апам... болчу.

Сайрап какшаса .... да , окубай күйгүзүшө... .

Мисал иштөө. Жекелик, көптүк сан экендигин аныкта. Улап жаз.

Жак	Жекелик	Көптүк
I	Менин ишенгем Айгеримим	Биздин ишенген Айгеримибиз.
II		
III		

Тест №1

Жак мүчө кезиккен катарды белгиле.

А)жашоом

Б) жашоодой

В)жашайт

Г) жашады

Тест №2

Таандык мүчө кезиккен катарды белгиле.

А) комуздуку

Б) комузчу

В) чертесиң

Г) чертмек

Тест №3

Жак мүчө кезиккен сүйлөмдү белгиле.

А)Убакыт- учкан куш.

Б) Убакытты туура пайдаланасың.

В) Мага убакыт жетишсиз.

Г) Убакытым мен үчүн акчадан да кымбат.

Тест №4

Кимдир бирөөгө таандык иретинде айтылган сүйлөмдү белгиле.

А)Жолугушуу адаттагыдай булак жээгинде өттү.

Б) Сүттүү Булакка сөзсүз барабыз.

В) Суулар алтындай булак сымал төгүлдү.

Г) Булак болуп тоолордон агылды.